

Počítač používám pouze pro určité typy práce. Hlavně pro fotomontáže. Těmi jsem se chtěl zabývat už v 50. letech. Tehdy jsem ale pracoval s nůžkami, lepidlem, stativem pro reprodukce, se štětečky pro retuš apod. To všechno mi počítač umožňuje dělat mnohem efektivněji.

Jak se vám pracuje s tímto novým nástrojem?

Počítač je pro mě jen další nářadí – všechno záleží na tom, jak je využiju. Jako všechno má i on své možnosti i hranice. Jiné je to se štětcem, jiná je grafická práce a ještě jiné je používání PC. Podle mě není třeba to nějak démonizovat.

Je počítač vaším hlavním nástrojem?

Ne a nikdy ani nebude. Je jedním z mnoha nástrojů. Přece i nadále maluju. Střídám techniky podle nálady. V tuto chvíli více maluju, protože chystám výstavu. Na počítači teď dělám jen technické věci, např. skenuju fotky pro chystaná další díla a archivuju na CD-ROMu.

Tvoříte obraz déle štětcem nebo na PC?

Jak kdy. Není to tak, že by počítač za vás udělal práci rychleji nebo lépe. Samozřejmě nějaký jednoduchý trik jde zařídit kliknutím v menu, ale když jde o něco specifického, je neprve třeba si to vnitřně vykreslit, pak přemýšlet o tom, „jak“ to zrealizovat. Je to pracný proces.

Jestli to není tajemství, můžete nám jmenovat své grafické programy?

Na fotomontážích pracuju hlavně ve Photoshopu 5 a pohybuju se výlučně v hranicích rastrové grafiky. Vektorová mě nezajímá. Před lety, když nebyly v Macintoshi polské fonty, zkoušel jsem si je s pomocí Fontographeru 4 udělat sám. Ale práce s křivkami a vektory mi trochu připomínala vyplétání košíků ve vězení. Nemělo to moc společného se svobodnou tvorbou. Samozřejmě by s tím pracovat šlo, stejně jako jde s pomocí psacího stroje nakreslit akt a jsou lidé, kteří se podobnými věcmi zabývají, ale pro plastického umělce je to opravdu nepřejícné nářadí. Já potřebuju mít při tvorbě volnost nakládání s křivkami, možnost všechno si zformovat a zdeformovat a prostě improvizovat.

Zkoušel jsem i práci v 3D, ale to je do jisté míry limitováno stejně jako vektorová grafika. Ještě není dostatečně vyspělá a neexistují pokyny, které by s ní umožňovaly svobodnou práci. Vznikají jen jakési schematické profily jako vymáčkuté z tuby od zubní pasty, jako např. v Corel Dream.

Považujete nynější grafické programy za dokonalé? Nebo o jakých programech budoucnosti sníte?

Máte asi na mysli 3D programy. Samozřejmě existují dokonalé programy, ale ne na mašiny, jaké si může dovolit běžný smrtelník. S amatérskými programy jako Bryce 3D můžete produkovat jen díla, která jsou si navzájem podezřele podobná. Zadáte: Vytvoř škálu! Program ji vytvoří, vy si ji natáhnete, zdeformujete, natočíte... ale vždycky je tady ten počáteční tvůrce, který základní schéma vytvořil za vás a díky tomu se pak výtvoři tohoto programu sobě navzájem podobají.

Když jsem sám zkoušel s tímto programem pracovat, byl výsledek stejný – moje věci se podobaly výtvořům

jiných. Takže se tím dále nezabývám. Jen si v 3D občas pohraju. Nechci totiž promeškat moment, až se na trh dostanou programy, které umožní kontrolovat vlastní dílo od počátku do konce. Trochu naivně si představuju programy, v nichž bych si všechno sám uhňácal s pomocí virtuálních rukavic. Pak budu moci tvořit v prostoru, renderovat to a tímto způsobem tvořit skutečnost. Nebude nutné všechno definovat matematicky. Musím se přiznat, že s čísly to moc neumím. To je ostatně vlastnost mnoha umělců.

Budoucnost se otevírá před 3D grafikou a rastrová grafika, v níž pracuju, pomalu končí. Rastrová grafika se podobá klasickému malování nebo fotomontáži. Ve virtuální realitě, která již stojí na prahu, bude užívána 3D grafika, ale je zapotřebí vytvořit mnohem mocnější ovládací nástroje.

Jak se učíte zacházet s novými programy?

Vyžaduje to určité úsilí, jazyk programátorů je mě jako umělci vzdálený. Existují programy jako Photoshop – podle mě vzor dobrého programu – v nichž není problém osvojit si jednotlivé příkazy. Oproti tomu např. u věcí od Meta Creations musím významy jednotlivých tlačítek spíše odhadovat. Všechno je to na efekt – samá svítící žárovka apod. – ale velice neurčité. Uvítal bych, kdyby se výrobci programů domluvili na nějakém základním jednotném rozhraní, které by si pak jen rozšiřovali. Teď si koupím nový program a musím se učit všechno od začátku. Doopravdy dobře tak umím zacházet je s Photoshopem a jsem teď schopný komunikovat i s jeho čínskou verzí.

Když jsem si ale koupil Bryce, nebyl jsem schopný ho vypnout. Tohle tlačítko nebylo k nalezení, teprve když jsem najel na okraj obrazovky, odněkud vyskočilo. Prostě hra na efekt, asi jim to tak připadalo hezčí nebo co.

Máte známé mezi ostatními počítačovými umělci? Stýkáte se s nimi a vyměňujete si zkušenosti?

Nikdo z mých známých se tím nezabývá, snad ani nemají počítač, takže znám jen nějaké PC umělce z doslechu, třeba Horowitze z USA.

Kolik obrazů jste vytvořil na PC?

To je těžko povědět, v průběhu minulého roku snad padesát. Těch opravdu dobrých je ale jen pár. Celkem za minulý rok bude obrazů asi 700. Někdy dělám 8 nebo více variant jednoho díla. Nemůžu se rozhodnout, která je pak nejlepší. V tom je výhoda i vada počítače – možnost vytváření nesčetných variant a kreačí. Obměny obrazů si pak archivuju na CD-ROMu a nechám odležet. Za tři čtyři měsíce se k tomu vrátím a pak už neváhám a vyberu to nejlepší.

Používáte počítač i k jiným účelům než k práci?

Mám ještě jeden počítač – Macintosh – na kterém píšu dopisy. Je na něm lépe rozmístěna polská klávesnice. Mám ale určitý dyslektický problém – občas něco naťukám a pak se sám divím, co jsem tím chtěl říct. Modem mám na svém pracovním PC. Přes internet si hlavně updatuju programy. Občas i píšu maily, ale ne moc často. Většina mých 70 letých vrstevníků nejen že nemá počítač nebo není připojena na síť, ale ani netuší, že si jde po netu psát. Nedávno jsem to vysvětloval jedné přítelkyni. Podle nějakých starých filmů si myslela, že počítač je něco jako kouzelná mašinka, které se na cokoliv zeptáte a ona vám odpoví.

Hrajete i počítačové hry?

Ne. Nehraju na počítači ani nikde jinde – ani karty nebo cokoliv jiného.

Jak tedy trávíte volný čas?

No pokud vůbec nějaký mám... Asi neumím odpočívat v klasickém slova smyslu. Vyčerpává mě to. Když není co dělat, cítím se strašně nepříjemně.

Užíváte internet?

Ani ne. Kdysi jsem viděl film Síť se Sandrou Bullock. Fascinovalo mě, jak tam neustále vyjížděly sloupce čísel, na něco jste klikli a okamžitě na vás vyskočila spousta dalších oken. Řekl jsem si, že to chci taky a pořídil si modem. Když jsem ale poprvé klikl a pak čekal... čekal... čekal... tak jsem to radši vzdal a řekl si dost. Jsem na to prostě příliš netrpělivý. Prý bych si mohl pořídít speciální rychlejší připojení, ale za 25 milionů starých zlotých měsíčně je to kapku předražené.

Idea internetu je určitě skvělá, ale k tomu, abyste v něm něco našli, musíte být specialista. Jinak se to podobá hledání jehly v kupce sena. A na to, abych se to učil, mám příliš malou motivaci. Kdysi jsem si chtěl ověřit, od koho pochází jeden citát. Pak jsem zjistil, že od sv. Pavla. Našel jsem ho a pod slovy textu bylo napsáno „Kor. 1-13“. Měl jsem za to, že jde o odkaz na listy Koryntským. Zadal jsem KOR a našlo mi to Komitet Obrony Robotnikow. Postupně jsem se dostával hlouběji a hlouběji do sítě, až jsem našel stránku, která se mě ptala, jestli už jsem měl 14. Nedá se zastříť, že 14 jsem už měl před opravdu drahnou dobou, takže jsem klikl, že ano. Objevil se titulek Lesbian Love a nějaké dvě nahaté holky, jak se po sobě plazí. Nevěděl jsem, jak je možno dostat se od sv. Pavla až sem, ale pak mi došlo, že v obou textech se mluví o love – lásce. Pavel říká: „kdybych mluvil všemi řečmi světa, ale lásku neměl...“ Nenapadlo by mě, že Pavel mluvil o lesbické lásce.

Jaký máte názor na svou internetovou galerii. Má to nějakou budoucnost?

Vidím to pozitivně. Mnoho lidí mi říkalo, že si mám udělat výstavu svých prací na netu. Ale strašně se mi do toho nechtělo. Jsem prostě líný, když jde o jakoukoliv technickou práci. Měl jsem tedy vážně radost, když mi někdo nabídl, že to udělá za mě.

Co se týče budoucnosti: nemyslím si, že by se umění mělo přestěhovat výlučně na net. Spíš tam patří informace o umění. Do budoucna se rozvoj techniky ještě zdynamizuje a její rozšíření způsobí, že se rukodělná malba stane opět žádaná. Už dnes se lidé vracejí ke starému nábytku apod. Tenhle proces se asi bude opakovat věčně. K plnohodnotnému prohlížení maleb na netu musí být ještě vynalezena nějaká nová technika. Normální monitor prostě není schopen zprostředkovat olejomalbu. Když přijde k obrazu kritik, tak nejdřív zacouvá, přimhouří oči. Oproti tomu umělec si k němu málem zblízka čichá. Je třeba se obrazu dotknout, vidět zblízka, jak se barvy překrývají atd. A to všechno na monitoru nelze.

Ale nic proti vystavování na netu. Já jsem za svou galerii rád. Neukazuju tady ostatně malby ale jen fotomontáže.

Budeme moci ve vaši galerii vidět i malby?

To záleží na tom, jaký bude zájem. Nepracuju jako mašina a nejsem schopen zásobovat galerii tak rychle, jak by chtěla. Plánuje snad 16 prací měsíčně. Předal jsem jí už CD s cca 60 pracemi – věci za celý minulý rok. Ale v určitém momentě se rezervy vyčerpají. Ale rozhodně budu rád předávat dále svá díla, jakmile budou hotová. Pokud se ovšem lidem neznudím.

Díky za rozhovor

Díky

Rozhovor: Anna Pietruczak

Přeložil: **Petruschka**